

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

ΕΡΕΥΝΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ 2016

Από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνονται τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) έτους 2016. Η έρευνα διενεργήθηκε σε δείγμα 6.073 ιδιωτικών νοικοκυριών στο σύνολο των περιοχών της Χώρας. Τα τυπικά σφάλματα για τις δώδεκα (12) βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών ατομικής κατανάλωσης υπολογίστηκαν με τη μορφή συντελεστή μεταβλητότητας (CV) και παρέχονται στον Πίνακα 19. Τα αποτελέσματα της έρευνας έτους 2017 θα ανακοινωθούν στις 28/06/2018.

A. Μεταβολή της μέσης δαπάνης των νοικοκυριών

- **Η συνολική μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών (αγορές), για το 2016, ανήλθε στα 5.713.151.430 ευρώ, καταγράφοντας μείωση κατά 2,5% ή 147.187.565 ευρώ, σε σύγκριση με το 2015.** Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για αγορές, για το 2016, ανήλθε στα 1.392,03 ευρώ, καταγράφοντας μείωση κατά 2,0% ή 28,97 ευρώ, σε σύγκριση με το 2015 (Πίνακας 1). Η μέση συνολική δαπάνη για κάθε άτομο, για το 2016, ανήλθε στα 538,94 ευρώ, καταγράφοντας μείωση κατά 2,0% ή 11,24 ευρώ, σε σύγκριση με το 2016. Σε πραγματικούς όρους, η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών μειώθηκε ακριβώς κατά το ίδιο ποσοστό (2,0% ή 28,97 ευρώ), λόγω της μηδενικής επίδρασης του πληθωρισμού, σύμφωνα με τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή του έτους 2016 (0,0%).

Συνολική δαπάνη, μέση μηνιαία δαπάνη και μεταβολή σε τρέχουσες τιμές. ΕΟΠ 2015– 2016

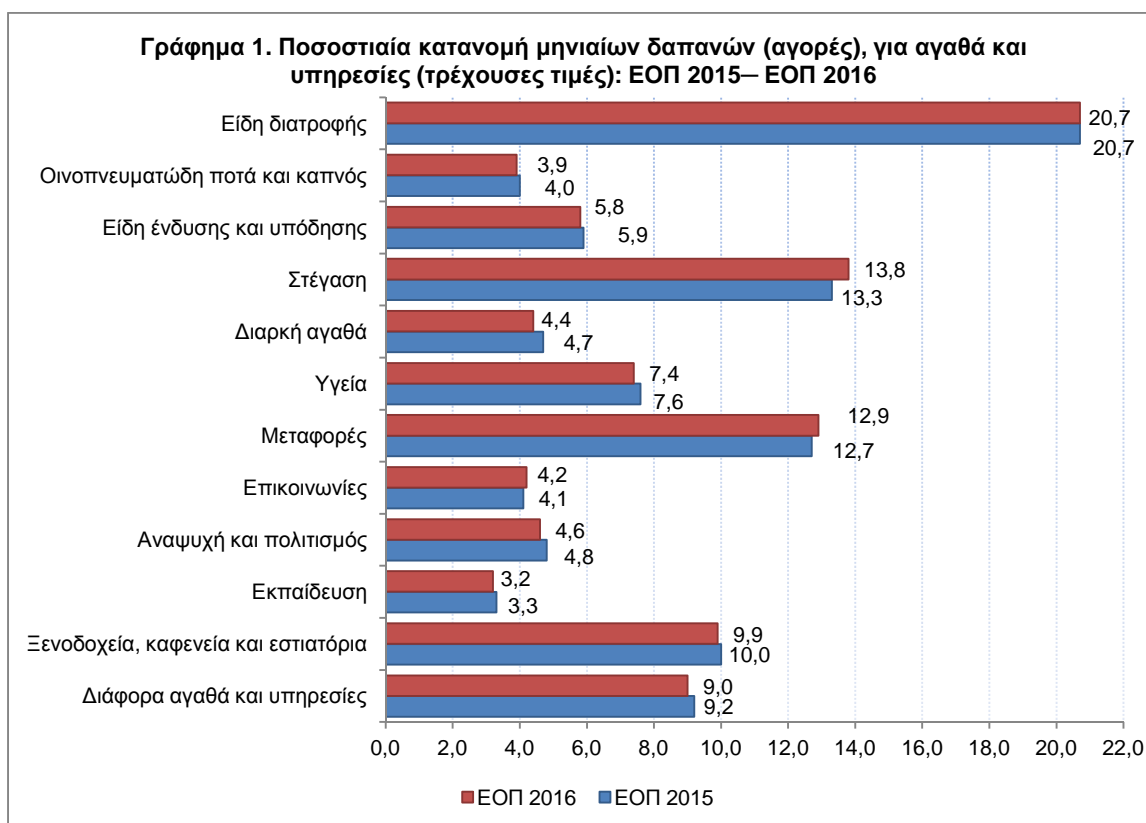
	2016	2015	Μεταβολή %
Συνολική μηνιαία δαπάνη νοικοκυριών	5.713.151.430	5.860.338.995	-2,5
Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριών	1.392,03	1.421,00	-2,0
Μέση μηνιαία δαπάνη ατόμων	538,94	550,18	-2,0

Πληροφορίες

Διύθυνση Στατιστικών Πληθυσμού και Αγοράς Εργασίας
Τμήμα Ειδικών Ερευνών Νοικοκυριών
Γ.Ντούρος
Τηλ.: 2131352174
Fax: 2131352906
E-mail: g.ntouros@statistics.gr

Β. Βασικές διαπιστώσεις

- Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 1, καθώς και από το Γράφημα 1, όπου απεικονίζεται η ποσοστιαία κατανομή της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών στις δώδεκα (12) βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών (COICOP - HBS 2013¹, ταξινόμηση που χρησιμοποιείται στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος) για τα έτη 2016 και 2015, το μεγαλύτερο μερίδιο των δαπανών του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών αφορά στα είδη διατροφής (20,7%) και ακολουθούν η στέγαση (13,8%) και οι μεταφορές (12,9%), ενώ οι υπηρεσίες εκπαίδευσης αντιστοιχούν στο μικρότερο μερίδιο των δαπανών (3,2%).

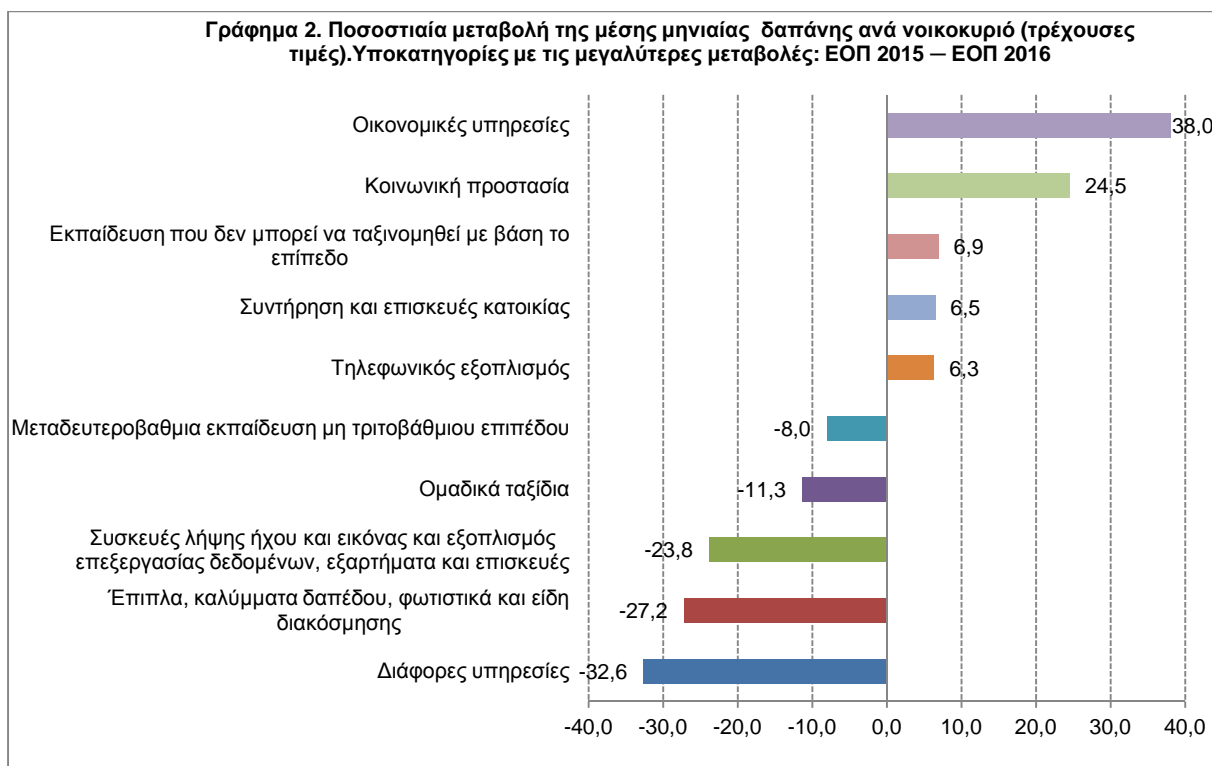

- Το καταναλωτικό πρότυπο, σε ποσοστά επί του μέσου όρου μηνιαίων δαπανών των νοικοκυριών της Χώρας σύμφωνα με τις δώδεκα (12) κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών ατομικής κατανάλωσης, παρουσιάζεται στα Γραφήματα 1 και 2, και στους Πίνακες 1 και 2. Πιο συγκεκριμένα:
 - Μεταξύ του 2015 και του 2016 το καταναλωτικό πρότυπο δεν παρουσίασε σημαντικές μεταβολές, παρατήρηση που ισχύει τόσο για τις τρέχουσες όσο και για τις σταθερές τιμές.
 - Αναλυτικότερα, σε τρέχουσες τιμές η ποσοστιαία κατανομή των δώδεκα (12) κατηγοριών έχει ως εξής: είδη διατροφής 20,7%, στέγαση 13,8%, μεταφορές 12,9%, ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια 9,9%, διάφορα αγαθά και υπηρεσίες 9,0%, υγεία 7,4%, είδη ένδυσης και υπόδησης 5,8%, διαρκή αγαθά 4,4%, αναψυχή και πολιτισμός 4,6%, επικοινωνίες 4,2%, οινοπνευματώδη ποτά και καπνός 3,9% και εκπαίδευση 3,2%. Δεν

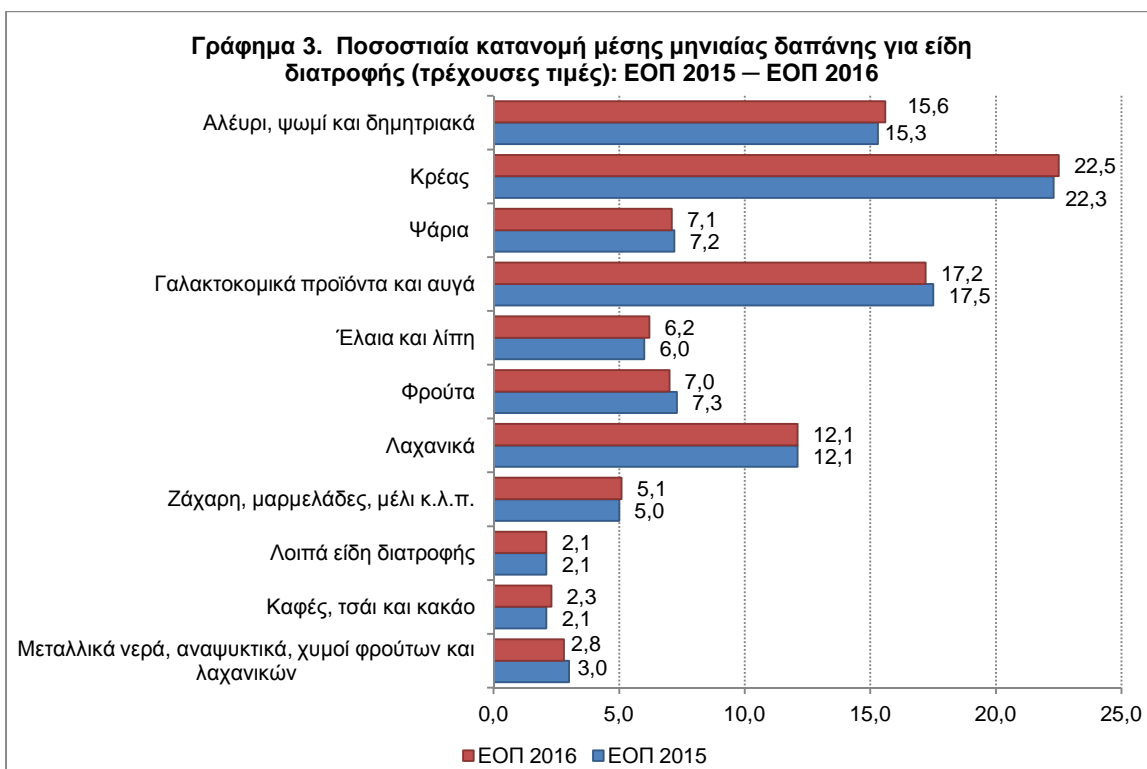
⁽¹⁾ Η τελική ταξινόμηση COICOP-HBS καταρτίστηκε από τη Eurostat σε συνεργασία με τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες των κρατών μελών και εμπεριεργάστηκε και εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2013.

καταγράφηκε καμία μεταβολή στη φθίνουσα και αύξουσα σειρά συμμετοχής των κατηγοριών στην κατανομή του 2016 σε σχέση με το 2015.

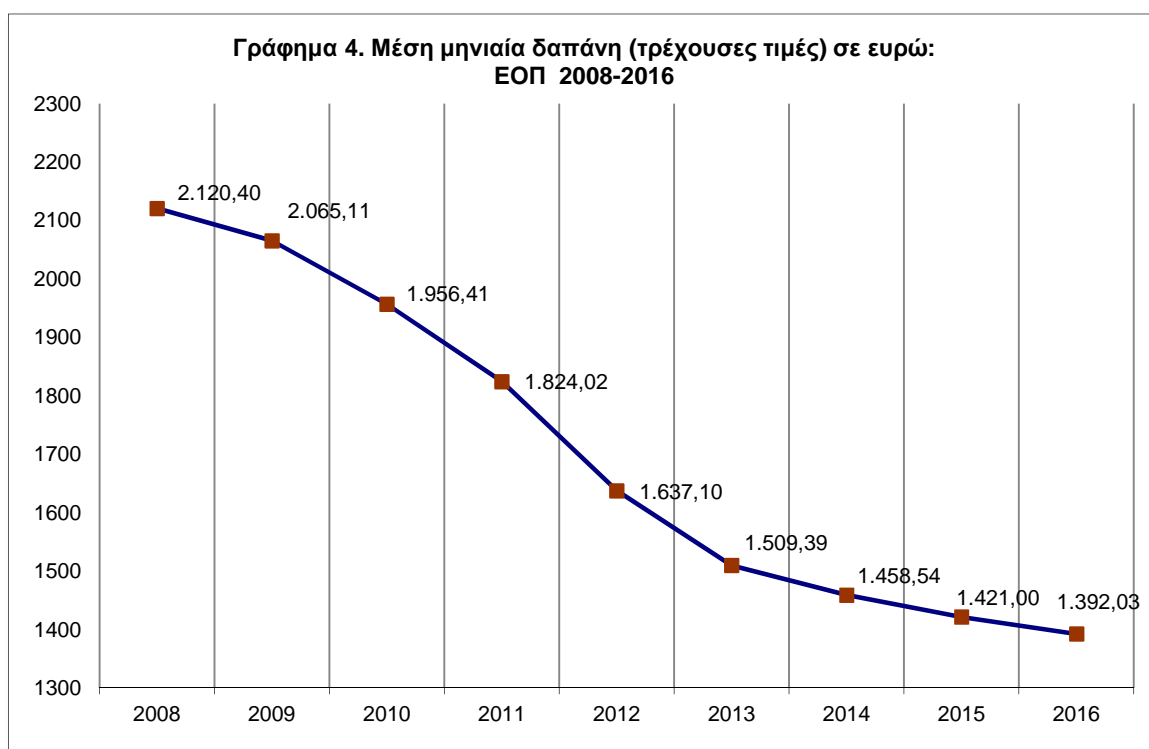
- Σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (2015), η μεγαλύτερη μεταβολή δαπανών (μείωση 7,5%) παρατηρείται στα διαρκή αγαθά, ενώ ακολουθούν η δαπάνη για αναψυχή και πολιτισμό (μείωση 6,4%) και τα οινοπνευματώδη ποτά και καπνός (μείωση 5,4%). Δέκα (10) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες δαπανών παρουσιάζουν μείωση δαπανών (με τη μικρότερη της τάξεως του 0,4% στις επικοινωνίες). Οι κατηγορίες για τις οποίες παρατηρείται αύξηση της μέσης μηνιαίας δαπάνης είναι η στέγαση (1,8%) και οι μεταφορές (0,1%)-(Πίνακας 1).
- Σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (2015), η μεγαλύτερη μεταβολή στην ποσοστιαία συμμετοχή των κατηγοριών (αύξηση 0,5 ποσοστιαίες μονάδες) παρατηρείται στη στέγαση. Τέσσερις (4) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν μικρή ποσοστιαία αύξηση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες (επικοινωνίες και ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια) ως 0,5 ποσοστιαίες μονάδες (στέγαση), έξι (6) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν μικρή ποσοστιαία μείωση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες (οινοπνευματώδη ποτά και καπνός, ένδυση και υπόδηση και εκπαίδευση) ως 0,3 ποσοστιαίες μονάδες για τα διαρκή αγαθά, ενώ δύο (2) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες δεν παρουσιάζουν ουσιαστική απόλυτη ποσοστιαία μεταβολή (0,0 ποσοστιαίες μονάδες) - (είδη διατροφής και διάφορα αγαθά και υπηρεσίες) - (Πίνακας 1).
- Σε σταθερές τιμές 2016, σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα, του 2015, η μεγαλύτερη μεταβολή δαπανών παρατηρείται στα διαρκή αγαθά (μείωση 2,8%), ενώ ακολουθούν τα διάφορα αγαθά και υπηρεσίες (μείωση 1,8%) και η αναψυχή και πολιτισμός (μείωση 1,5%). Επτά (7) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν μείωση δαπανών (με τη μικρότερη της τάξεως του 0,1% στην υγεία). Αύξηση σε σταθερές τιμές 2016 παρουσιάζουν πέντε (5) κατηγορίες δαπανών (οινοπνευματώδη ποτά και καπνός, στέγαση, μεταφορές, επικοινωνίες και ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια). Η αύξηση αυτή κυμαίνεται από 2,0% στα οινοπνευματώδη ποτά και καπνό ως 0,7% στις επικοινωνίες (Πίνακας 2).
- Σε σταθερές τιμές 2016, σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα, του 2015, η μεγαλύτερη μεταβολή στην ποσοστιαία συμμετοχή των κατηγοριών (αύξηση 0,3 ποσοστιαίες μονάδες) παρατηρείται στη στέγαση. Πέντε (5) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν μικρή ποσοστιαία αύξηση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες (οινοπνευματώδη ποτά και καπνός, μεταφορές, ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια) ως 0,3 ποσοστιαίες μονάδες (στέγαση), επτά (7) από τις δώδεκα (12) κατηγορίες παρουσιάζουν μικρή ποσοστιαία μείωση συμμετοχής που κυμαίνεται από 0,1 ποσοστιαίες μονάδες (ένδυση και υπόδηση, υγεία, αναψυχή και πολιτισμός και εκπαίδευση) ως 0,2 ποσοστιαίες μονάδες (είδη διατροφής, διαρκή αγαθά και διάφορα αγαθά και υπηρεσίες) - (Πίνακας 2).

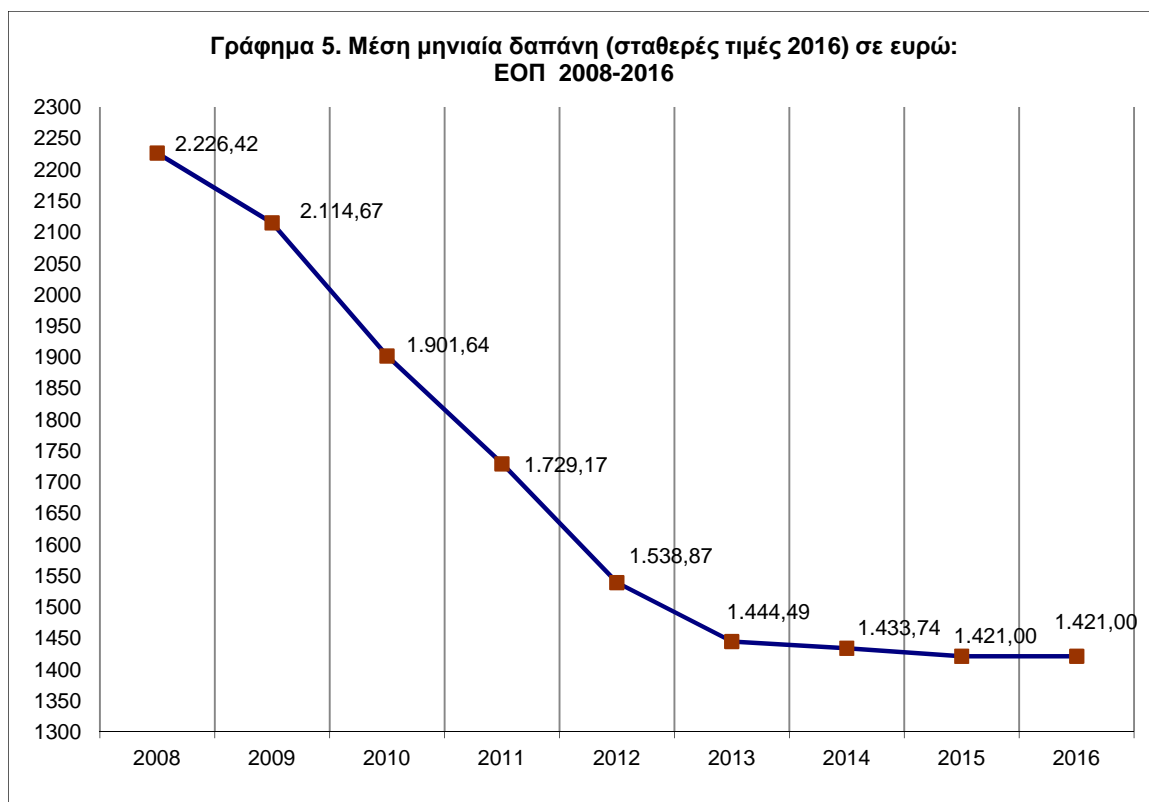

- Μεγαλύτερη μείωση στη μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών (τρέχουσες τιμές) στις υποκατηγορίες δαπανών, σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2015), καταγράφεται στις διάφορες υπηρεσίες (αμοιβές δικηγόρων, συμβολαιογράφων, πρόστιμα, δικαστικά έξοδα, άδειες κυνηγιού, οπλοφορίας κλπ, έξοδα θρησκευτικών ιεροτελεστιών, συνδρομές σε σωματεία κλπ.) - (-32,6%) και στα έπιπλα, καλύμματα δαπέδου, φωτιστικά (-27,2%), ενώ μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται στις οικονομικές υπηρεσίες (συνδρομές σε πιστωτικές κάρτες, αμοιβές λογιστών κλπ.)- (38,0%) και στην κοινωνική προστασία (24,5%). Γραφική απεικόνιση αυτών δίνεται στο Γράφημα 2, όπου παρουσιάζονται οι υποκατηγορίες με τις πέντε μεγαλύτερες θετικές ποσοστιαίες μεταβολές, καθώς και με τις πέντε μεγαλύτερες αρνητικές ποσοστιαίες μεταβολές.
- Στον Πίνακα 3, παρουσιάζεται η μέση μηνιαία δαπάνη για όλα τα νοικοκυριά από το 2012 έως και το 2016, σε τρέχουσες τιμές.
- Όσον αφορά στις δαπάνες στα είδη διατροφής, σε σχέση με την προηγούμενη έρευνα (2015), παρατηρείται μείωση της μηνιαίας δαπάνης (τρέχουσες τιμές), για μεταλλικά νερά, αναψυκτικά, χυμούς φρούτων και λαχανικών (7,1%), φρούτα (5,2%), ψάρια (4,0%), γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά (3,9%), λαχανικά (2,6%), κρέας (1,2%), ζάχαρη, μαρμελάδες, μέλι κλπ. (0,4%) και αλεύρι, ψωμί και δημητριακά (0,3%), ενώ παρατηρείται αύξηση της μηνιαίας δαπάνης για καφέ, τσάι και κακάο (7,4%) και έλαια και λίπη (0,2%). Δεν παρουσίασαν μεταβολή τα λοιπά αγαθά είδη διατροφής, (Πίνακας 4).
- Η ποσοστιαία συμμετοχή των υποκατηγοριών των ειδών διατροφής παρουσίασε πολύ μικρή μεταβολή μεταξύ των ετών 2015 και 2016 στις δέκα από τις ένδεκα υποκατηγορίες (Πίνακας 4, Γράφημα 3). Μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται στο αλεύρι ψωμί και δημητριακά (0,3 ποσοστιαίες μονάδες ποσοστιαίες μονάδες) και μεγαλύτερη μείωση στα γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά (0,3 ποσοστιαίες μονάδες)

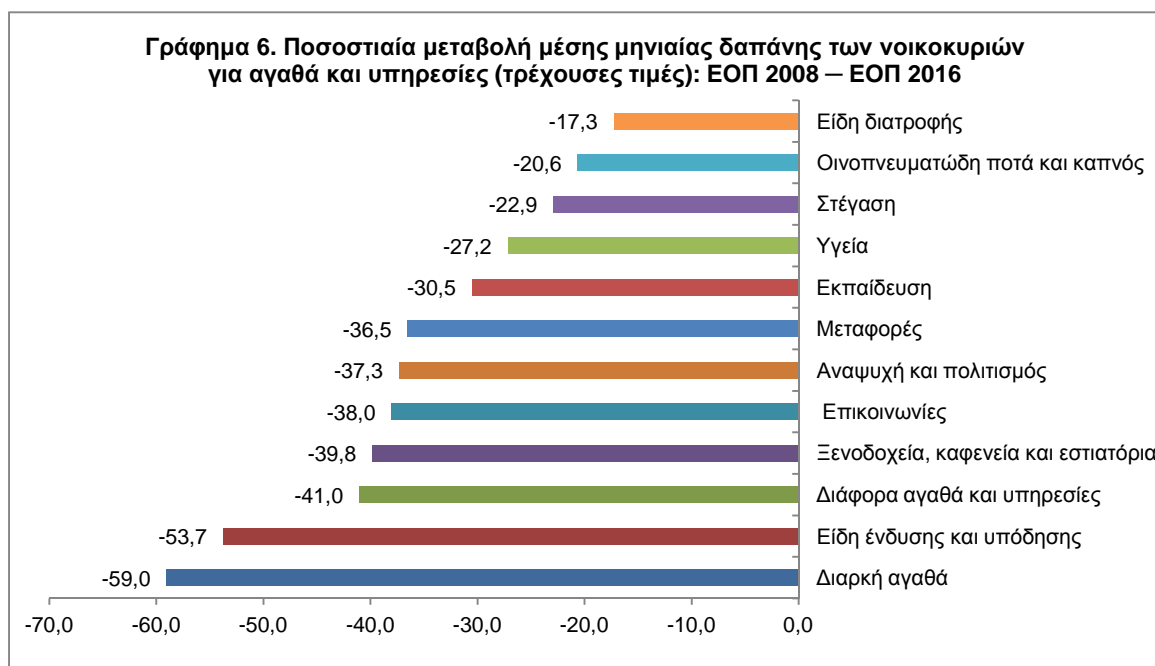

- Στα Γραφήματα 4 και 5, που ακολουθούν, παρουσιάζεται συγκριτική απεικόνιση των αποτελεσμάτων της ΕΟΠ 2016 με αυτά των προηγούμενων ερευνών, δηλαδή με τα έτη 2008-2015 σε τρέχουσες και σταθερές τιμές, αντίστοιχα. Αναφορικά με τις τρέχουσες τιμές παρατηρείται μείωση της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών κατά 28,8% μεταξύ 2010 και 2016, ενώ η αντίστοιχη μείωση είναι της τάξεως του 34,4% μεταξύ 2008 και 2016. Οι μεταβολές της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών σε σταθερές τιμές 2016 είναι μειώσεις της τάξεως του 25.3% και 36.2% μεταξύ των ετών 2016 και 2010, 2008, αντίστοιχα.

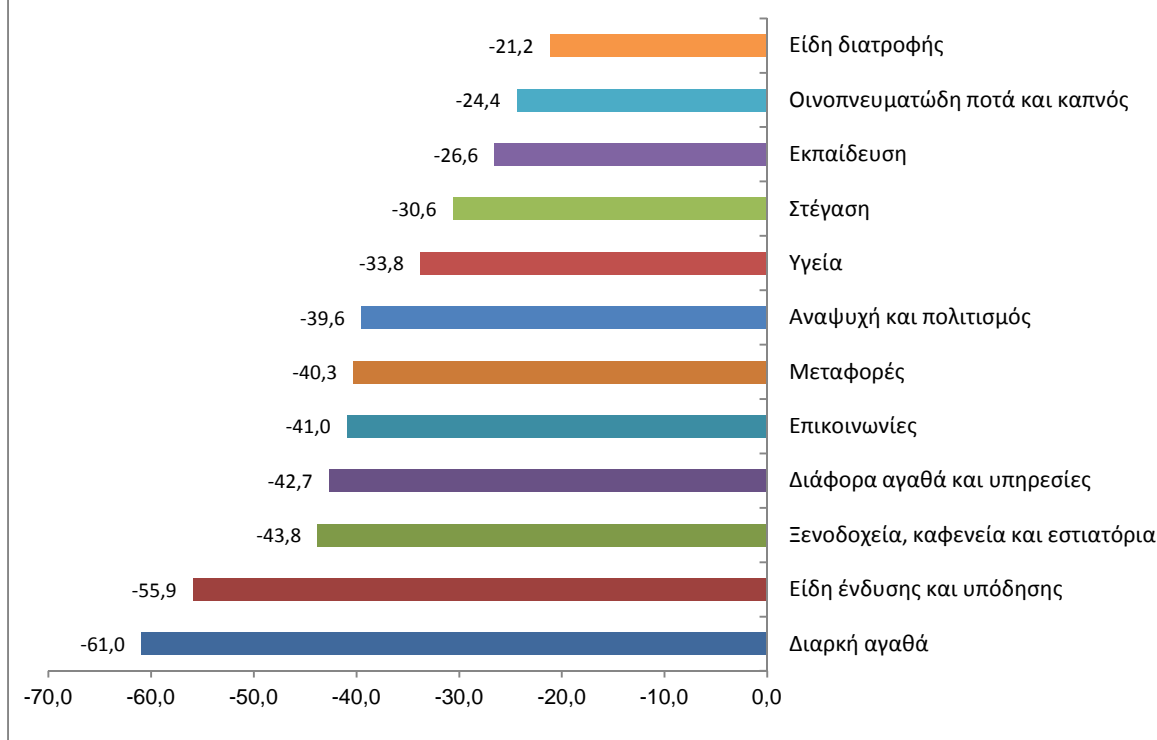

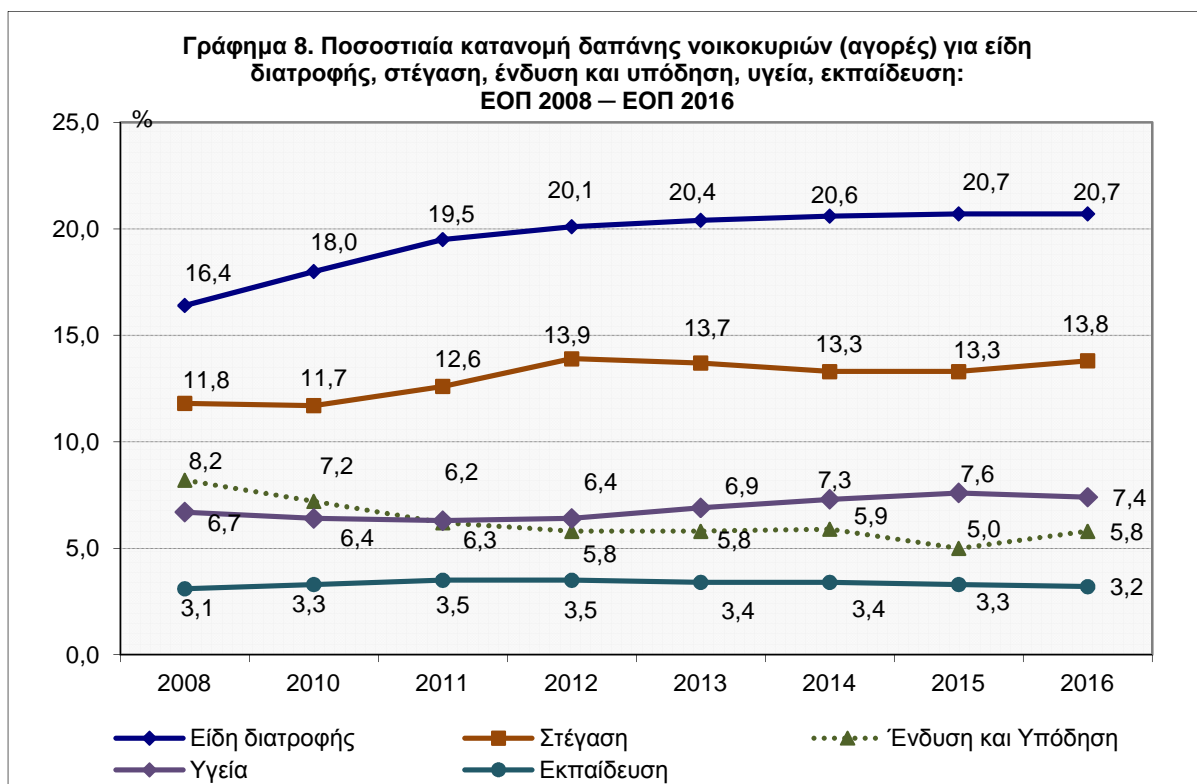
- Στα γραφήματα 6 και 7 παρουσιάζεται η ποσοστιαία μεταβολή των μηνιαίων δαπανών των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες, σε τρέχουσες και σε σταθερές τιμές, αντίστοιχα, από τα στοιχεία που προκύπτουν από τις ΕΟΠ 2008 και 2016. Η μεγαλύτερη μείωση, τόσο σε τρέχουσες όσο και σε σταθερές τιμές 2016, παρατηρείται στα διαρκή αγαθά (59,0% και 61,0%, αντίστοιχα). Η μικρότερη μείωση παρατηρείται στα είδη διατροφής είναι 17,3% και 21,2% σε τρέχουσες τιμές και σε σταθερές τιμές αντίστοιχα. Δεν παρατηρούνται μεταβολές στη σειρά κατάταξης των κατηγοριών μεταξύ σταθερών και τρεχουσών τιμών.

Γράφημα 7. Ποσοστιαία μεταβολή μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες (σταθερές τιμές 2016): ΕΟΠ 2008 – ΕΟΠ 2016

- Την περίοδο 2012 έως 2016, το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών επί του συνολικού οικογενειακού προϋπολογισμού αφορά σε είδη διατροφής, και κυμαίνεται από 20,1% το 2012 έως 20,7% το 2016 (Πίνακας 3).
- Την περίοδο 2012 έως 2016, συνεχής είναι η μείωση των δαπανών για διαρκή αγαθά, ως ποσοστό επί του οικογενειακού προϋπολογισμού, από 5,8% το 2012 σε 4,4% το 2016, καθώς και των διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών από 9,5% το 2012 σε 9,0% το 2016 (Πίνακας 3).
- Στο Γράφημα 8 παρουσιάζεται διαχρονικά, για τα έτη 2008 έως 2016, η τάση που καταγράφεται για βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, ως ποσοστό της μέσης μηνιαίας δαπάνης επί του οικογενειακού προϋπολογισμού (τρέχουσες τιμές). Παρατηρείται αύξηση του ποσοστού της δαπάνης για είδη διατροφής κατά 4,3 ποσοστιαίες μονάδες, της δαπάνης για στέγαση κατά 2,0 ποσοστιαίες μονάδες, για δαπάνες υγείας και εκπαίδευσης κατά 0,7 και 0,1 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα. Αντιθέτως, μείωση κατά 2,4 μονάδες παρατηρείται στα ποσοστά της δαπάνης για είδη ένδυσης και υπόδησης.

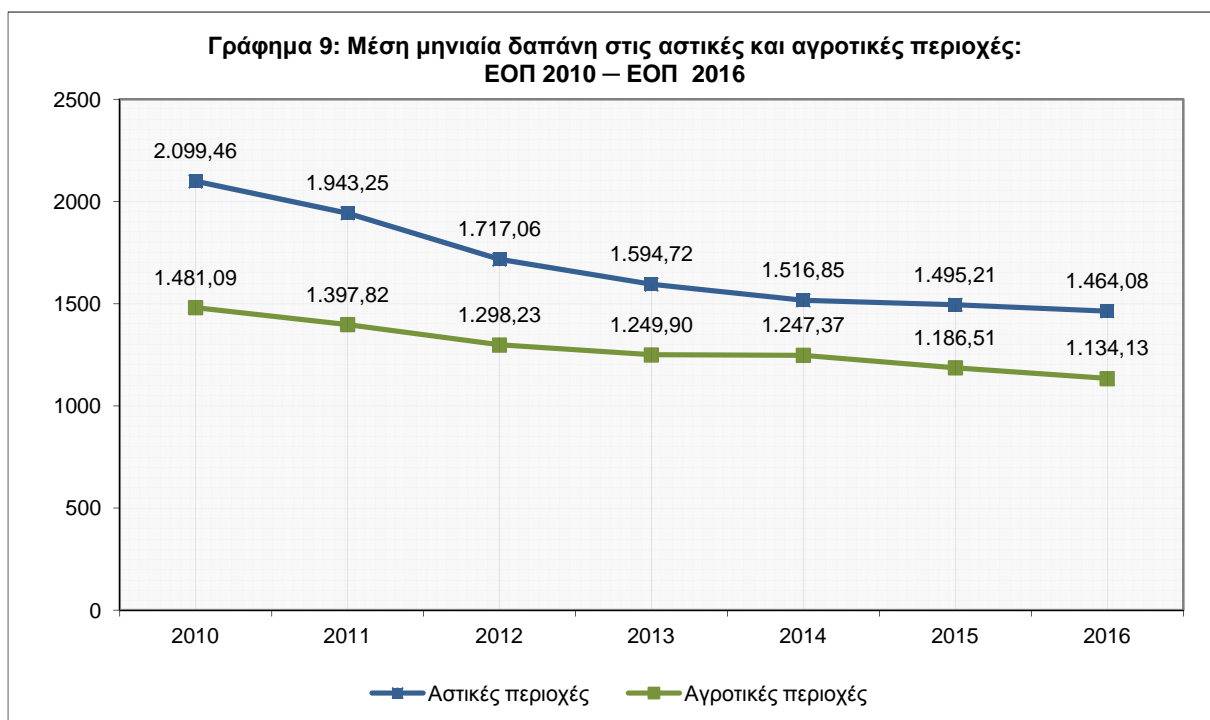

- Η ποσοστιαία κατανομή της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών, κατά τρόπο κτήσεως, παρουσιάζεται στον Πίνακα 5 δίνοντας για το 2016 αντίστοιχη εικόνα με αυτήν του 2015.

Γ. Διαφορετικά πρότυπα κατανάλωσης, ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριών

- Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται, ταξινομημένες κατά φθίνουσα σειρά, οι δώδεκα (12) κατηγορίες δαπανών που πραγματοποιούν, κατά μέσο όρο, τα νοικοκυριά της Χώρας για αγαθά και υπηρεσίες (τρέχουσες τιμές). Η μεγαλύτερη μέση μηνιαία δαπάνη αφορά σε είδη διατροφής και ακολουθούν οι δαπάνες για στέγαση, μεταφορές, ξενοδοχεία, εστιατόρια, καφεενεία κλπ., ενώ επισημαίνεται ότι, παρά τα διαφορετικά πρότυπα κατανάλωσης, που παρατηρούνται ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού, η μεγαλύτερη δαπάνη που καταγράφεται σε όλους τους τύπους νοικοκυριών αφορά σε είδη διατροφής.
- Νοικοκυριά με ένα άτομο μόνο, ηλικίας 65 ετών και άνω, έχουν λιγότερες δαπάνες κατά 54,3% της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας. Νοικοκυριά που αποτελούνται από ένα ζευγάρι με δυο παιδιά έως και 16 ετών έχουν περισσότερες δαπάνες κατά 40,0% της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας (Πίνακας 7).
- Νοικοκυριά με υπεύθυνο οικονομικά μη ενεργό ή άνεργο δαπανούν, κατά μέσο όρο, το 77,1 % της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας, ενώ αυτά με υπεύθυνο αυτοαπασχολούμενο με μισθωτούς το 213,4% αυτής (Πίνακας 8).
- Μείωση σε σύγκριση με το 2015, καταγράφεται στις δαπάνες νοικοκυριών με υπεύθυνο αυτοαπασχολούμενο χωρίς μισθωτούς κατά 3,3%, με υπεύθυνο οικονομικά μη ενεργό ή άνεργο κατά 2,6%, με υπεύθυνο μισθωτό κατά 2,2% και με υπεύθυνο αυτοαπασχολούμενο με μισθωτούς κατά 1,6% (Πίνακας 8).

- Η μέση μηνιαία δαπάνη διαφέρει ανάλογα με την ηλικία του υπευθύνου του νοικοκυριού. Όπως και στην έρευνα έτους 2015, τα νοικοκυριά με υπεύθυνο ηλικίας 45-54 ετών δαπανούν, κατά μέσο όρο, περισσότερο. Πιο συγκεκριμένα, τα νοικοκυριά αυτά δαπανούν, κατά μέσο όρο, το 127,1 % της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της Χώρας. Τα νοικοκυριά με τη μικρότερη ποσοστιαία συμμετοχή για το 2016 ήταν αυτά με υπεύθυνο ηλικίας 75 ετών και άνω (61,0% αυτής) (Πίνακας 9).
- Τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές δαπανούν κατά μέσο όρο 1.134,13 ευρώ μηνιαίως, ενώ αυτά που διαμένουν σε αστικές περιοχές 1.464,08 ευρώ (Γράφημα 9). Επομένως, τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές δαπανούν, κατά μέσο, όρο 22,5% λιγότερο από τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αστικές περιοχές.

Δ. Μέση μηνιαία κατανάλωση (ποσότητες) ειδών διατροφής, οινοπνευματωδών ποτών, καπνού, υγρών καυσίμων, υγραερίου, φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας.

- Μεταξύ των ετών 2015 και 2016, μείωση παρουσιάζουν οι μηνιαίες ποσότητες ειδών διατροφής και οινοπνευματωδών ποτών και καπνού, που αφορούν σε τσιγάρα (5,3%), γιαούρτι (3,4%), ψάρια (2,7%), φρέσκα και συντηρημένα φρούτα και ξηρούς καρπούς (2,6%), γάλα (1,7%) και φρέσκα και συντηρημένα λαχανικά (1,5%), ενώ αύξηση παρουσιάζουν οι μηνιαίες ποσότητες που αφορούν σε ζυμαρικά (3,6%), ελαιόλαδο (2,4%), οινοπνευματώδη ποτά (1,7%), ψωμί και είδη αρτοποιίας (1,4%), κρέας (1,1%), ρύζι (0,9%) και τυρί (0,6%). Αμετάβλητη είναι η μέση μηνιαία ποσότητα των αυγών (Πίνακας 10).
- Η μέση μηνιαία ποσότητα υγρών ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και υγρών καυσίμων που καταναλώνεται στην κύρια κατοικία αυξήθηκε κατά 19,4%, 2,9% και 0,2% αντίστοιχα, ενώ η μέση

μηνιαία ποσότητα στερεών καυσίμων (καυσόξυλα, πελλέτες, πυρήνας κλπ.) και υγραερίου μειώθηκε κατά 6,7 % και 5,9%, αντίστοιχα (Πίνακας 11).

Ε. Συνθήκες διαβίωσης

Από τα στοιχεία της έρευνας (Πίνακας 12) προκύπτει ότι τα νοικοκυριά διαθέτουν:

- Τηλεόραση έγχρωμη (99,5%)
- Κινητό τηλέφωνο (90,9%)
- Σταθερό τηλέφωνο (85,5%)
- Επιβατηγό αυτοκίνητο ΙΧ , τουλάχιστον ένα (65,6%)
- Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή (66,1%)
- Πλυντήριο πιάτων (36,1%)
- Καταψύκτη (29,8%)
- Δεύτερη κατοικία (16,0%) και
- Κλειστό χώρο στάθμευσης (13,0%)

και χρησιμοποιούν την κεντρική θέρμανση ως κύρια πηγή θέρμανσης σε ποσοστό 41,5%.

ΣΤ. Ανισότητα

- Το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης (αγορές, τρέχουσες τιμές) του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού είναι 5,5 φορές μεγαλύτερο από το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης του φτωχότερου 20% του πληθυσμού (5,6 για το 2015). Ο δείκτης μειώνεται στο 4,2, όταν συμπεριληφθούν στην καταναλωτική δαπάνη και οι τεκμαρτές δαπάνες (τελική καταναλωτική δαπάνη) ⁽²⁾ (4,4 για το 2015) (Πίνακας 13).
- Το μερίδιο της μέσης ισοδύναμης δαπάνης για είδη διατροφής των νοικοκυριών του φτωχότερου 20% του πληθυσμού ανέρχεται στο 32,2% των δαπανών των νοικοκυριών, ενώ το αντίστοιχο μερίδιο του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού ανέρχεται στο 14,2% (Πίνακας 14).
- Ο κίνδυνος φτώχειας απειλεί το 18,2% του πληθυσμού της Χώρας, όταν στον υπολογισμό του δείκτη λαμβάνεται υπόψη μόνο η ισοδύναμη δαπάνη με τρόπο κτήσεως την αγορά (18,3% το 2015), ενώ ο δείκτης μειώνεται στο 11,3% του πληθυσμού (13,4% το 2015), όταν λαμβάνονται υπόψη όλες οι καταναλωτικές δαπάνες, ανεξάρτητα από τον τρόπο κτήσεως (τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιοκατοίκηση, ιδιοπαραγόμενα αγαθά, αγαθά και υπηρεσίες παρεχόμενες δωρεάν από τον εργοδότη, άλλα νοικοκυριά, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, κράτος κλπ.) (Πίνακες 15 και 16).
- Η μέση μηνιαία ισοδύναμη δαπάνη των φτωχών νοικοκυριών⁽³⁾ εκτιμάται στο 32,6% των δαπανών των μη φτωχών νοικοκυριών. Τα φτωχά νοικοκυριά δαπανούν το 32,1% του μέσου προϋπολογισμού τους σε είδη διατροφής, ενώ τα μη φτωχά το 19,8%. Λόγω της σύνθεσης των

⁽²⁾ **Τελική καταναλωτική δαπάνη του νοικοκυριού:** η αξία, σε χρήμα, των αγαθών και υπηρεσιών που αγόρασε το νοικοκυριό ή έλαβε σε είδος (από δική του παραγωγή, δικό του κατάστημα, τον εργοδότη ή από αλλού), για να καλύψει τις οικογενειακές και κοινωνικές του ανάγκες.

⁽³⁾ **Φτωχός πληθυσμός:** ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μικρότερη ή ίση από το κατώφλι της φτώχειας. Το κατώφλι της φτώχειας υπολογίζεται με τη σχετική έννοια και ορίζεται στο 60% της διάμεσης ισοδύναμης δαπάνης από αγορές του νοικοκυριού (περισσότερες πληροφορίες στις επεξηγηματικές σημειώσεις).

Μη φτωχός πληθυσμός: ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μεγαλύτερη από το κατώφλι της φτώχειας. Το κατώφλι της φτώχειας υπολογίζεται με τη σχετική έννοια και ορίζεται στο 60% της διάμεσης ισοδύναμης δαπάνης από αγορές του νοικοκυριού (περισσότερες πληροφορίες στις επεξηγηματικές σημειώσεις).

φτωχών νοικοκυριών (ηλικιωμένοι, ανασφάλιστοι, κλπ.), η δαπάνη τους για την υγεία ανέρχεται στο 9,3% του μέσου προϋπολογισμού τους, ενώ η αντίστοιχη δαπάνη των μη φτωχών ανέρχεται στο 7,8% (Πίνακας 17).

Z. Καταναλωτικά πρότυπα στην Ευρώπη

- Σε Ελλάδα και Βουλγαρία το σχετικά μεγαλύτερο μερίδιο των δαπανών (τρέχουσες τιμές) του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών αφορά στα είδη διατροφής (Πίνακας 18).
- Τα καταναλωτικά πρότυπα διαφέρουν για τη Ιταλία, Ιρλανδία και Ισπανία όπου καταγράφονται ως υψηλότερες οι δαπάνες που αφορούν στη στέγαση, ενώ για το Ηνωμένο βασίλειο οι δαπάνες στις μεταφορές και στη στέγαση (Πίνακας 18).
- Οι δαπάνες για εκπαίδευση κυμαίνονται από 0,6% του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών στην Ιταλία έως 3,2% στην Ελλάδα (Πίνακας 18).
- Η Ελλάδα και η Βουλγαρία καταγράφουν τη μεγαλύτερη ιδιωτική δαπάνη για την υγεία, 7,4% και 6,7 % του μέσου προϋπολογισμού των νοικοκυριών, αντίστοιχα (Πίνακας 18).

Για περισσότερες πληροφορίες, σχετικά με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2015, επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SFA05/>

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες:
ΕΟΠ 2015 και 2016

Αξία σε ευρώ

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015		ΕΟΠ 2016/2015	ΕΟΠ 2016/2015
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %	Μεταβολή αξίας %	Διαφορά ποσοστιαίας κατανομής
Σύνολο	1.392,03	100,00	1.421,00	100,0	-2,0	
Είδη διατροφής	287,76	20,7	293,79	20,7	-2,1	0,0
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	54,35	3,9	57,45	4,0	-5,4	-0,1
Είδη ένδυσης και υπόδησης	80,71	5,8	83,47	5,9	-3,3	-0,1
Στέγαση	192,68	13,8	189,36	13,3	1,8	0,5
Διαρκή αγαθά	61,31	4,4	66,3	4,7	-7,5	-0,3
Υγεία	103,68	7,4	107,36	7,6	-3,4	-0,2
Μεταφορές	180,08	12,9	179,89	12,7	0,1	0,2
Επικοινωνίες	58,37	4,2	58,58	4,1	-0,4	0,1
Αναψυχή και πολιτισμός	64,05	4,6	68,41	4,8	-6,4	-0,2
Εκπαίδευση	45,1	3,2	46,28	3,3	-2,5	-0,1
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	138,46	9,9	142,15	10,0	-2,6	0,1
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	125,47	9,0	127,95	9,0	-1,9	0,0

Πίνακας 2. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, σταθερές τιμές 2016) για αγαθά και υπηρεσίες: ΕΟΠ 2015 και 2016

Αξία σε ευρώ

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015		ΕΟΠ 2016/2015	ΕΟΠ 2016/2015
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %	Μεταβολή αξίας %	Διαφορά ποσοστιαίας κατανομής
Σύνολο	1.421,00	100,0	1.421,00	100,0	0,0	
Είδη διατροφής	291,44	20,5	293,79	20,7	-0,8	-0,2
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	58,60	4,1	57,45	4,0	2,0	0,1
Είδη ένδυσης και υπόδησης	82,47	5,8	83,47	5,9	-1,2	-0,1
Στέγαση	192,77	13,6	189,36	13,3	1,8	0,3
Διαρκή αγαθά	64,44	4,5	66,3	4,7	-2,8	-0,2
Υγεία	107,25	7,5	107,36	7,6	-0,1	-0,1
Μεταφορές	182,05	12,8	179,89	12,7	1,2	0,1
Επικοινωνίες	58,99	4,2	58,58	4,1	0,7	0,1
Αναψυχή και πολιτισμός	67,38	4,7	68,41	4,8	-1,5	-0,1
Εκπαίδευση	46,09	3,2	46,28	3,3	-0,4	-0,1
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	144,00	10,1	142,15	10,0	1,3	0,1
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	125,65	8,8	127,95	9,0	-1,8	-0,2

Πίνακας 3. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες: ΕΟΠ 2012 – 2016

Αξία σε ευρώ

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015		ΕΟΠ 2014		ΕΟΠ 2013		ΕΟΠ 2012	
	Αξία σε	%	Αξία σε	%	Αξία σε	%	Αξία σε	%	Αξία σε	%
Σύνολο	1.392,03	100,00	1.421,00	100,0	1.458,54	100,0	1.509,39	100,0	1.637,10	100,0
Είδη διατροφής	287,76	20,7	293,79	20,7	299,85	20,6	307,33	20,4	328,57	20,1
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	54,35	3,9	57,45	4,0	59,02	4,0	62,80	4,2	62,71	3,8
Είδη ένδυσης και υπόδησης	80,71	5,8	83,47	5,9	85,79	5,9	87,38	5,8	95,34	5,8
Στέγαση	192,68	13,8	189,36	13,3	194,08	13,3	206,99	13,7	227,07	13,9
Διαρκή αγαθά	61,31	4,4	66,3	4,7	72,69	5,0	83,94	5,6	94,97	5,8
Υγεία	103,68	7,4	107,36	7,6	106,72	7,3	104,44	6,9	104,71	6,4
Μεταφορές	180,08	12,9	179,89	12,7	183,48	12,6	189,19	12,5	209,88	12,8
Επικοινωνίες	58,37	4,2	58,58	4,1	60,02	4,1	61,91	4,1	68,19	4,2
Αναψυχή και πολιτισμός	64,05	4,6	68,41	4,8	68,55	4,7	68,82	4,6	72,87	4,5
Εκπαίδευση	45,1	3,2	46,28	3,3	50,17	3,4	50,83	3,4	57,33	3,5
Ξενοδοχεία, καφεενία και εστιατόρια	138,46	9,9	142,15	10,0	143,42	9,8	145,55	9,6	160,47	9,8
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	125,47	9,0	134,49	9,2	134,73	9,2	140,19	9,3	154,98	9,5

**Πίνακας 4. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για είδη διατροφής:
ΕΟΠ 2015 και 2016**

Αξία σε ευρώ

Είδη διατροφής και μη οινόπνευματώδη ποτά	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015		ΕΟΠ 2016/2015	ΕΟΠ 2016/2015
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %	Μεταβολή αξίας %	Διαφορά ποσοστιαίας κατανομής
Σύνολο	287,76	100,0	293,79	100,0	-2,1	
Αλεύρι, ψωμί, δημητριακά	44,85	15,6	45,00	15,3	-0,3	0,3
Κρέας	64,86	22,5	65,66	22,3	-1,2	0,2
Ψάρια	20,33	7,1	21,18	7,2	-4,0	-0,1
Γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά	49,51	17,2	51,53	17,5	-3,9	-0,3
Έλαια και λίπη	17,72	6,2	17,69	6,0	0,2	0,2
Φρούτα	20,24	7,0	21,34	7,3	-5,2	-0,3
Λαχανικά	34,71	12,1	35,65	12,1	-2,6	0,0
Ζάχαρη, μαρμελάδα, μέλι, σιρόπια, σοκολάτα και ζαχαρωτά	14,58	5,1	14,64	5,0	-0,4	0,1
Λοιπά είδη διατροφής	6,14	2,1	6,14	2,1	0,0	0,0
Καφές, τσάι και κακάο	6,71	2,3	6,25	2,1	7,4	0,2
Μεταλλικά νερά, αναψυκτικά, χυμοί φρούτων και λαχανικών	8,11	2,8	8,73	3,0	-7,1	-0,2

Πίνακας 5. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά τρόπο κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών: ΕΟΠ 2015 και 2016

Αξία σε ευρώ

Τρόπος κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015	
	Αξία	Κατανομή %	Αξία	Κατανομή %
Αγορές και απολαβές σε είδος	1.732,61	100,0	1.762,28	100,0
Αγορές	1.392,03	80,3	1.421,00	80,6
Από δική του παραγωγή	19,4	1,1	21,26	1,2
Από δική του επιχείρηση	264,86	15,3	264,78	15,0
Από άλλες πηγές	52,43	3,0	50,92	2,9
Από τον εργοδότη	3,88	0,2	4,32	0,2

Πίνακας 6. Ποσοστιαία (%) κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης (αγορές, τρέχουσες τιμές) για τις 12 κύριες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, κατά τύπο νοικοκυριού, ταξινομημένες κατά φθίνουσα σειρά: ΕΟΠ 2016

%							
Αγαθά και υπηρεσίες	Όλα τα νοικοκυριά	Άτομο μόνο, ηλικίας 65 ετών και άνω	Ζευγάρι με 1 παιδί έως και 16 ετών	Ζευγάρι με 2 παιδιά έως και 16 ετών	Ζευγάρι με 3 παιδιά και άνω έως και 16 ετών	Ένας γονέας με 1 παιδί ή περισσότερα έως και 16 ετών	Ζευγάρι ή ένας γονέας με παιδιά άνω των 16 ετών
Είδη διατροφής	20,7	14,0	28,6	34,4	36,6	24,0	28,7
Στέγαση	13,8	9,7	21,7	20,9	19,1	14,3	17,0
Μεταφορές	12,9	2,8	23,9	24,4	24,0	10,6	19,6
Ξενοδοχεία, καφεενεία και εστιατόρια	9,9	3,2	14,7	14,5	14,0	9,2	16,3
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	9,0	4,8	14,5	12,1	12,0	8,3	13,2
Υγεία	7,4	7,5	11,5	9,2	9,3	6,8	9,3
Είδη ένδυσης και υπόδησης	5,8	2,3	10,2	10,4	11,1	6,5	7,7
Αναψυχή και πολιτισμός	4,4	4,3	6,8	6,7	8,5	5,8	5,5
Διαρκή αγαθά	4,6	1,6	8,3	8,4	11,3	4,4	5,7
Επικοινωνίες	4,2	2,3	6,3	6,1	5,7	4,0	6,3
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	3,9	0,9	6,7	6,6	6,0	4,0	5,7
Εκπαίδευση	3,2	0,1	5,8	10,6	18,0	8,0	4,1

Πίνακας 7. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά τύπο νοικοκυριού: ΕΟΠ 2016

Αξία σε ευρώ

Τύπος νοικοκυριού	Αξία	Συμμετοχή %
Όλα τα νοικοκυριά	1.392,03	
Άτομο μόνο, ηλικίας κάτω των 65 ετών	948,67	68,2
Άτομο μόνο, ηλικίας 65 ετών και άνω	635,68	45,7
Ζευγάρι	1.276,74	91,7
Ζευγάρι με 1 παιδί έως και 16 ετών	1.885,97	135,5
Ζευγάρι με 2 παιδιά έως και 16 ετών	1.948,58	140,0
Ζευγάρι με 3 παιδιά και άνω έως και 16 ετών	2.083,46	149,7
Ένας γονέας με 1 παιδί ή περισσότερα έως και 16 ετών	1.256,13	90,2
Ζευγάρι ή ένας γονέας με παιδιά άνω των 16 ετών	1.652,41	118,7
Άλλο είδος νοικοκυριού	1.663,21	119,5

Πίνακας 8. Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά θέση στην εργασία του υπεύθυνου του νοικοκυριού: ΕΟΠ 2015 και 2016

Αξία σε ευρώ

Θέση στην εργασία	ΕΟΠ 2016	ΕΟΠ 2015	ΕΟΠ 2016/2015
	Αξία	Αξία	Μεταβολή %
Σύνολο αγορών	1.392,03	1.421,00	-2,0
Μισθωτός	1.725,08	1.763,50	-2,2
Αυτοαπασχολούμενος με μισθωτούς	2.970,33	3.017,20	-1,6
Αυτοαπασχολούμενος χωρίς μισθωτούς	1.723,43	1.781,90	-3,3
Οικονομικά μη ενεργός ή άνεργος	1.073,78	1.102,50	-2,6

Πίνακας 9 Μέση μηνιαία δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές), κατά ομάδες ηλικιών του υπεύθυνου του νοικοκυριού: ΕΟΠ 2015 και 2016

Αξία σε ευρώ

Ομάδες ηλικιών	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015	
	Αξία	Συμμετοχή %	Αξία	Συμμετοχή %
Όλα τα νοικοκυριά	1.392,03	100,0	1.421,00	100,0
Μέχρι 24 ετών	692,94	49,8	1.037,94	73,0
25 - 34 ετών	1.417,78	101,8	1.515,16	106,6
35 - 44 ετών	1.673,10	120,2	1.701,47	119,7
45 - 54 ετών	1.769,60	127,1	1.784,42	125,6
55 - 64 ετών	1.587,16	114,0	1.606,61	113,1
65 - 74 ετών	1.143,98	82,2	1.171,56	82,4
75 ετών και άνω	849,46	61,0	818,16	57,6

Πίνακας 10. Μέση μηνιαία κατανάλωση (ποσότητα) ειδών διατροφής, οιοπνευματωδών ποτών και καπνού: ΕΟΠ 2015 και 2016

Είδος	Μονάδα μέτρησης	ΕΟΠ 2016	ΕΟΠ 2015	Διαφορά ποσότητας	Μεταβολή %
Ρύζι	Γραμμάρια	1.335,39	1.322,96	12,43	0,9
Ψωμί και είδη αρτοποιίας	Γραμμάρια	9.287,50	9.160,73	126,77	1,4
Ζυμαρικά	Γραμμάρια	2.868,36	2.768,26	100,1	3,6
Κρέας	Γραμμάρια	10.166,98	10.060,91	106,07	1,1
Ψάρια	Γραμμάρια	2.702,91	2.777,03	-74,12	-2,7
Γάλα	Χιλιοστόλιτρα	11.095,99	11.292,75	-196,76	-1,7
Αυγά	Τεμάχια	16	16	0	0,0
Γιαούρτι	Γραμμάρια	1.787,47	1.849,74	-62,27	-3,4
Τυρί	Γραμμάρια	2.810,11	2.794,2	15,91	0,6
Φρούτα νωπά, συντηρημένα και ξηροί καρποί	Γραμμάρια	16.368,99	16.802,91	-433,92	-2,6
Λαχανικά νωπά, συντηρημένα και όσπρια	Γραμμάρια	25.250,72	25.635,45	-384,73	-1,5
Ελαιόλαδο	Χιλιοστόλιτρα	3.128,56	3.054,93	73,63	2,4
Τσιγάρα	Τεμάχια	160	169	-9	-5,3
Οιοπνευματώδη ποτά	Χιλιοστόλιτρα	3.801,00	3.739,00	62	1,7

Πίνακας 11. Μέση μηνιαία κατανάλωση (ποσότητα) ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, και άλλων καυσίμων για την κύρια κατοικία: ΕΟΠ 2015 και 2016

Ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό υγραέριο και καύσιμα υγρά και στερεά	Μονάδα μέτρησης	ΕΟΠ 2016	ΕΟΠ 2015	Διαφορά ποσότητας	Μεταβολή %
Ηλεκτρική ενέργεια	Κιλοβατώρες	396,24	331,81	64,43	19,4
Φυσικό αέριο	Κυβικά μέτρα	5,95	5,78	0,17	2,9
Υγραέριο	Γραμμάρια	728,03	773,31	-45,28	-5,9
Υγρά καύσιμα	Λίτρα	36,27	36,21	0,06	0,2
Στερεά καύσιμα	Κιλά	312,88	335,31	-22,43	-6,7

Πίνακας 12. Δείκτες συνθηκών διαβίωσης: ΕΟΠ 2015 και 2016

Ανέσεις των νοικοκυριών στην κύρια κατοικία	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015	
	Αριθμός νοικοκυριών	Κατανομή %	Αριθμός νοικοκυριών	Κατανομή %
Σύνολο νοικοκυριών	4.104.186	100,0	4.124.094	100,0
Τηλεόραση έγχρωμη	4.084.991	99,5	4.106.034	99,6
Προσωπικός ηλεκτρονικός υπολογιστής	2.710.860	66,1	2.624.904	63,6
Κινητό τηλέφωνο	3.732.127	90,9	3.718.573	90,2
Δεύτερη κατοικία	656.090	16,0	684.744	16,3
Πλυντήριο πιάτων	1.480.288	36,1	1.513.806	36,7
Σταθερό τηλέφωνο	3.511.126	85,5	3.596.457	87,2
Καταψύκτης	1.221.375	29,8	1.205.486	29,2
Κεντρική θέρμανση (αυτόνομη και κοινόχρηστη)	1.703.182	41,5	1.638.267	39,7
Επιβατικό αυτοκίνητο ΙΧ	2.694.145	65,6	2.722.929	66,0
Κλειστός χώρος στάθμευσης	531.851	13,0	547.869	13,3

**Πίνακας 13. Πεντημόρια ισοδύναμης δαπάνης και δείκτης ανισοκατανομής (S80/S20):
ΕΟΠ 2015 και 2016**

Αξία σε ευρώ

Πεντημόρια δαπάνης	Ισοδύναμη Δαπάνη (αγορές)		Συνολική ισοδύναμη δαπάνη	
	ΕΟΠ 2016	ΕΟΠ 2015	ΕΟΠ 2016	ΕΟΠ 2015
1 ^ο πεντημόριο	313,99	316,86	478,14	470,23
2 ^ο πεντημόριο	502,80	505,47	680,69	683,38
3 ^ο πεντημόριο	662,81	674,67	863,29	878,38
4 ^ο πεντημόριο	889,44	919,18	1.120,21	1.152,12
5 ^ο πεντημόριο	1.720,13	1.784,21	2.001,96	2.083,03
S80/S20	5,5	5,6	4,2	4,4

Πίνακας 14. Ποσοστιαία (%) κατανομή δαπανών ανά πεντημόρια ισοδύναμης δαπάνης κατά κατηγορία αγαθών και υπηρεσιών: ΕΟΠ 2015 και 2016

Αγαθά και υπηρεσίες	ΕΟΠ 2016		ΕΟΠ 2015	
	1 ^ο πεντημόριο (χαμηλότερο 20%)	5 ^ο πεντημόριο (υψηλότερο 20%)	1 ^ο πεντημόριο (χαμηλότερο 20%)	5 ^ο πεντημόριο (υψηλότερο 20%)
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0
Είδη διατροφής	32,2	13,7	31,3	14,2
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	3,3	3,5	4,2	3,5
Είδη ένδυσης και υπόδησης	2,8	7,9	3,0	7,3
Στέγαση	20,3	10,7	20,5	10,4
Διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης	3,2	5,2	3,2	5,8
Υγεία	9,2	8,7	8,5	7,7
Μεταφορές	7,2	15,3	8,1	15,4
Επικοινωνίες	6,0	3,2	6,5	3,0
Αναψυχή και πολιτισμός	1,8	7,0	2,1	6,9
Εκπαίδευση	1,3	3,1	1,2	3,5
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	6,5	11,4	5,8	11,2
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	6,2	10,4	5,8	11,1

Πίνακας 15. Κατώφλι κινδύνου φτώχειας: ΕΟΠ 2015 και 2016

Αξία σε ευρώ			
Ισοδύναμη δαπάνη (αγορές) κατ' έτος		Συνολική ισοδύναμη δαπάνη κατ' έτος	
2016	2015	2016	2015
4.792,10	4.815,79	6.206,98	6.312,60

Πίνακας 16. Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας: ΕΟΠ 2015 και 2016

%			
Ισοδύναμη δαπάνη (αγορές)		Συνολική ισοδύναμη δαπάνη	
2016	2015	2016	2015
18,2	18,3	11,3	13,4

Πίνακας 17. Μέση μηνιαία ισοδύναμη δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες κατά κατηγορία πληθυσμού (φτωχός, μη φτωχός): ΕΟΠ 2016

Αξία σε ευρώ					
Αγαθά και υπηρεσίες	Φτωχός πληθυσμός		Μη Φτωχός πληθυσμός		Φτωχός/ μη φτωχός Μεταβολή %
	Αξία	%	Αξία	%	
Σύνολο	303,70	100,0	932,29	100,0	32,6
Είδη διατροφής	97,53	32,1	184,69	19,8	52,8
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	10,3	3,4	36,30	3,9	28,4
Είδη ένδυσης και υπόδησης	8,27	2,7	55,78	6,0	14,8
Στέγαση	61,94	20,4	132,62	14,2	46,7
Διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης	9,94	3,3	43,56	4,7	22,8
Υγεία	28,22	9,3	72,93	7,8	38,7
Μεταφορές	21,84	7,2	118,88	12,8	18,4
Επικοινωνίες	18,41	6,1	38,2	4,1	48,2
Αναψυχή και πολιτισμός	5,43	1,8	43,92	4,7	12,4
Εκπαίδευση	3,62	1,2	24,51	2,6	14,8
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	19,81	6,5	94,65	10,2	20,9
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	18,38	6,1	86,26	9,3	21,3

Πίνακας 18. Ποσοστιαία (%) κατανομή μέσης μηνιαίας δαπάνης (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες σε χώρες της Ευρώπης: ΕΟΠ 2015- 2016

Αγαθά και υπηρεσίες	Βουλγαρία ΕΟΠ 2016	Ιρλανδία ΕΟΠ 2016	Ελλάδα ΕΟΠ 2016	Ιταλία ΕΟΠ 2015	Σλοβενία ΕΟΠ 2015	Ισπανία ΕΟΠ 2016	Ηνωμένο Βασίλειο ΕΟΠ 2016
Είδη διατροφής	37,3	14,7	20,7	17,7	15,4	14,6	11,0
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	5,3	3,3	3,9	1,8	2,1	1,9	1,0
Είδη ένδυσης και υπόδησης	4,4	4,0	5,8	4,7	6,7	5,1	4,0
Στέγαση	17,3	19,6	13,8	35,8	14,8	30,9	14,0
Διαρκή αγαθά	4,5	5,3	4,4	4,2	5,0	4,5	7,0
Υγεία	6,7	5,0	7,4	4,5	2,5	3,4	2,0
Μεταφορές	8,3	14,9	12,9	10,7	2,1	11,6	14,0
Επικοινωνίες	5,4	28,6	4,2	2,5	5,7	3,1	3,0
Αναψυχή και πολιτισμός	5,8		4,6	5,2	8,5	5,7	13,0
Εκπαίδευση			3,2	0,6	1,0	1,4	1,0
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	5,1		9,9	5,1	5,7	9,9	9,0
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες			9,0	7,3	11,9	7,9	7,0

Πίνακας 19. Συντελεστές μεταβλητότητας στις 12 κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών: ΕΟΠ 2016

Αγαθά και υπηρεσίες	Συντελεστής μεταβλητότητας %
Σύνολο	1,5
Είδη διατροφής	1,2
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	2,4
Είδη ένδυσης και υπόδησης	3,4
Στέγαση	1,3
Διαρκή αγαθά	3,0
Υγεία	2,6
Μεταφορές	2,8
Επικοινωνίες	1,2
Αναψυχή και πολιτισμός	5,5
Εκπαίδευση	5,2
Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια	2,3
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	2,1

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών – ΕΟΠ (Household Budget Survey) είναι μία στατιστική έρευνα με την οποία συγκεντρώνονται πληροφορίες από αντιπροσωπευτικό δείγμα νοικοκυριών για τη σύνθεσή τους, την απασχόληση των μελών τους, τις συνθήκες στέγασης και, κυρίως, για τις δαπάνες διαβίωσής τους, καθώς και για τα εισοδήματά τους. Οι πληροφορίες για τις δαπάνες που συγκεντρώνονται από τα νοικοκυριά είναι πολύ αναλυτικές, δηλαδή δε συγκεντρώνονται πληροφορίες για κατηγορίες δαπανών συνολικά, όπως «δαπάνες διατροφής», «είδη ένδυσης – υπόδησης», «δαπάνες για υγεία» κλπ, αλλά για καθεμία δαπάνη χωριστά, π.χ. ψωμί άσπρο, γάλα νωπό πλήρες, μοςχάρι νωπό κλπ. υποδήματα ανδρικά, γυναικεία κλπ, ή μικροβιολογικές εξετάσεις, φάρμακα κλπ.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η αναθεώρηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή που καταρτίζεται από την ΕΛΣΤΑΤ. Επίσης, η ΕΟΠ αποτελεί την πλέον κατάλληλη πηγή για τη(ν):

- συμπλήρωση των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων με την εκτίμηση της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης,
- μελέτη του ύψους και της διάρθρωσης των δαπανών των νοικοκυριών σε σχέση με το εισόδημά τους, καθώς και τα άλλα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους,
- ανάλυση των μεταβολών του επιπέδου διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση με τις προηγούμενες έρευνες,
- μελέτη της σχέσης μεταξύ των αγορών και των σε είδος απολαβών των νοικοκυριών,
- μελέτη των ορίων χαμηλού εισοδήματος κατά διάφορες κοινωνικο - οικονομικές κατηγορίες και ομάδες του πληθυσμού, καθώς και
- μελέτη των αλλαγών στις διατροφικές συνήθειες των νοικοκυριών της Χώρας.

Ιστορικό της έρευνας

Η ΕΟΠ 2016 είναι η δέκατη έβδομη κατά σειρά έρευνα που έχει διενεργηθεί στη Χώρα. Η πρώτη ΕΟΠ στη Χώρα διενεργήθηκε κατά τα έτη 1957/58, είχε διάρκεια ένα χρόνο και το δείγμα ανήλθε σε 2.500, περίπου, νοικοκυριά των αστικών περιοχών της Χώρας. Η έρευνα αυτή συνεχίστηκε κατά τα επόμενα έτη και μέχρι το έτος 1972 μόνο σε δήμους άνω των 30.000 κατοίκων, σε μικρότερο, όμως, δείγμα νοικοκυριών.

Τον Απρίλιο του έτους 1963, παράλληλα με την έρευνα στις αστικές περιοχές, άρχισε ευρείας έκτασης έρευνα στις ημιαστικές και στις αγροτικές περιοχές της Χώρας, δηλαδή σε δήμους και κοινότητες με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων, διήρκεσε ένα χρόνο, περιελήφθησαν 3.755 νοικοκυριά των περιοχών αυτών και συνεχίστηκε μέχρι το έτος 1972 σε μικρότερο, όμως, δείγμα νοικοκυριών.

Κατά τα έτη 1974, 1981/82, 1987/88, 1993/94, 1998/99, 2004/2005 πραγματοποιήθηκαν Έρευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών, οι οποίες κάλυψαν όλες τις περιοχές της Χώρας, σε δείγμα, περίπου, 7.500 νοικοκυριών για την πρώτη και σε δείγμα, περίπου, 6.000 έως 6.800 νοικοκυριών για καθεμία από τις τέσσερις επόμενες, και είχαν διάρκεια ένα έτος.

Από το έτος 2008 αποφασίστηκε, για εθνικές ανάγκες (κατάρτιση Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με μεγαλύτερη αξιοπιστία, παραγωγή συγκρίσιμων στατιστικών για τις ανάγκες των Εθνικών Λογαριασμών), η διενέργεια της έρευνας να είναι ετήσια και συνεχής, δηλαδή να έχει διάρκεια ένα χρόνο και να πραγματοποιείται κάθε χρόνο. Συγκεκριμένα το 2008 πραγματοποιήθηκε σε αρχικό δείγμα, περίπου, 4.000 νοικοκυριών και κάλυψε όλες τις περιοχές της Χώρας.

Νομικό πλαίσιο

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2016 διενεργήθηκε σε δείγμα 6.073 ιδιωτικών νοικοκυριών όλων των περιοχών της Χώρας,

Κάλυψη

Η έρευνα καλύπτει όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά της Χώρας με τα μέλη τους, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή οποιαδήποτε οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

Εξαιρούνται από την έρευνα:

- Οι συλλογικές κατοικίες, όπως ξενοδοχεία, πανσιόν, νοσοκομεία, γηροκομεία, στρατόπεδα, αναμορφωτήρια κλπ. Συλλογικές κατοικίες θεωρούνται και τα νοικοκυριά που παρέχουν στέγη με διατροφή σε πέντε τροφίμους και άνω.
- Τα νοικοκυριά με μέλη ξένους υπηκόους που υπηρετούν σε ξένες διπλωματικές αποστολές.

Δειγματοληψία

Η έρευνα είναι δειγματοληπτική, με τελική δειγματοληπτική μονάδα το νοικοκυριό και μονάδες ανάλυσης τα νοικοκυριά και τα μέλη τους. Η ΕΟΠ βασίζεται σε δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία νοικοκυριών από πλαίσιο δειγματοληψίας, που έχει δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία για το Μόνιμο Πληθυσμό της Απογραφής 2011 και καλύπτει πλήρως τον πληθυσμό αναφοράς, ώστε να εξασφαλίζεται η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος.

Μέγεθος δείγματος	Το μέγεθος του δείγματος ανήλθε στα 6.073 νοικοκυριά (κλάσμα δειγματοληψίας 1,5‰), το οποίο ισοκατανεμήθηκε μέσα στο έτος, ώστε να επιλεγούν 4 ισοδύναμα ανεξάρτητα δείγματα που αντιστοιχούν στα 4 τρίμηνα του έτους. Ο συνολικός αριθμός των μονάδων επιφανείας ανήλθε σε 1.023.
Σταθμίσεις	<p>Για την εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας, τα στοιχεία κάθε ατόμου και κάθε νοικοκυριού του δείγματος πολλαπλασιάστηκαν με έναν αναγωγικό συντελεστή. Ο αναγωγικός συντελεστής προκύπτει ως το γινόμενο των ακόλουθων τριών παραγόντων (σταθμίσεων):</p> <p>α, της αντίστροφης πιθανότητας επιλογής του ατόμου, που συμπίπτει με την αντίστροφη πιθανότητα επιλογής του νοικοκυριού,</p> <p>β, του αντίστροφου του ποσοστού απόκρισης των νοικοκυριών εντός του στρώματος,</p> <p>γ, ενός διορθωτικού συντελεστή, ο οποίος καθορίζεται κατά τρόπο, ώστε:</p> <p>i) η εκτίμηση των ατόμων, κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, που θα προκύψει ανά γεωγραφική περιφέρεια να συμπίπτει με τον αντίστοιχο αριθμό που υπολογίστηκε με προβολή του πληθυσμού για το έτος αναφοράς της έρευνας και βασίστηκε στη Φυσική Κίνηση Πληθυσμού (Απογραφή Πληθυσμού 2011 και γεννήσεις, θάνατοι, μετανάστευση),</p> <p>ii) η εκτίμηση των νοικοκυριών, κατά τάξη μεγέθους (1, 2, 3, 4 ή 5 μέλη), να συμπίπτει με αυτή του έτους αναφοράς που υπολογίστηκε με προβολή βασισμένη στη διαχρονική τάση της Απογραφής Πληθυσμού των ετών 2001 και 2011.</p>
Μεθοδολογία μέτρησης της φτώχειας	Η γραμμή φτώχειας (το κατώφλι της φτώχειας) υπολογίζεται με τη σχετική έννοια (φτωχός σε σχέση με τους άλλους) και ορίζεται στο 60% της διάμεσης ισοδύναμης δαπάνης από αγορές του νοικοκυριού, διαφοροποιούμενη από την έννοια του κινδύνου της απόλυτης φτώχειας (ο φτωχός που στερείται βασικών μέσων επιβίωσης). Στη τελική καταναλωτική δαπάνη περιλαμβάνονται εισοδηματικές συνιστώσες, όπως το τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιοκατοίκηση, οι έμμεσες κοινωνικές μεταβιβάσεις, τα εισοδήματα σε είδος.
Ισοδύναμη δαπάνη και κλίμακα ισοδυναμίας	Ως «ισοδύναμη δαπάνη» ορίζεται η συνολική δαπάνη του νοικοκυριού μετά τη διαίρεσή της με το ισοδύναμο μέγεθος του νοικοκυριού. Το ισοδύναμο μέγεθος του νοικοκυριού υπολογίζεται με βάση την τροποποιημένη κλίμακα του ΟΟΣΑ, σύμφωνα με την οποία ορίζεται συντελεστής στάθμισης 1 για τον πρώτο ενήλικα, 0,5 για τον δεύτερο ενήλικα και παιδιά 14 ετών και άνω και 0,3 για παιδιά κάτω των 14 ετών. Παράδειγμα: οι δαπάνες του νοικοκυριού με δύο ενήλικες και δύο παιδιά κάτω των 14 ετών διαιρείται με το συντελεστή ισοδυναμίας $1+0,5+(2 \times 0,3) = 2,1$, για νοικοκυριό με δύο ενήλικες διά 1,5, για νοικοκυριό με 2 ενήλικες και 2 παιδιά ηλικίας 14 ετών και άνω διά 2,5 κλπ.
Κατάσταση πληθυσμού	<p>Φτωχός πληθυσμός: ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μικρότερη ή ίση από το κατώφλι της φτώχειας.</p> <p>Μη Φτωχός πληθυσμός: ο πληθυσμός που έχει δαπάνη μεγαλύτερη από το κατώφλι της φτώχειας.</p>
Δείκτης ανισοκατανομής (S80/S20)	Η ανισότητα στην κατανομή της δαπάνης (S80 / S20) εκφράζεται ως λόγος του συνόλου της ισοδύναμης δαπάνης του 20% του πληθυσμού με την υψηλότερη ισοδύναμη δαπάνη προς το σύνολο ανάλογης δαπάνης του 20% του πληθυσμού με τη χαμηλότερη δαπάνη. Συγκρίνει, δηλαδή, το μερίδιο της δαπάνης του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού με το 20% του φτωχότερου.
Δαπάνη νοικοκυριών	Συνολική καταναλωτική δαπάνη του νοικοκυριού είναι η αξία, σε χρήμα, των αγαθών και υπηρεσιών που αγόρασε το νοικοκυριό, για να καλύψει τις οικογενειακές και τις κοινωνικές του ανάγκες.
Τελική δαπάνη των νοικοκυριών	Τελική καταναλωτική δαπάνη του νοικοκυριού είναι η αξία, σε χρήμα, των αγαθών και υπηρεσιών που αγόρασε το νοικοκυριό ή έλαβε σε είδος (από δική του παραγωγή, δικό του κατάστημα, τον εργοδότη ή από αλλού), για να καλύψει τις οικογενειακές και τις κοινωνικές του ανάγκες.
Ταξινόμηση δαπανών νοικοκυριών	<p>Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ταξινόμηση ειδών και υπηρεσιών (COICOP-HBS) που προτάθηκε στα κράτη μέλη από τη Eurostat (Household Budget Surveys in the European Union, methodology and recommendations for harmonization, 2013), Οι δώδεκα (12) κύριες ομάδες είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά • Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός • Είδη ένδυσης και υπόδησης • Στέγαση, ύδρευση, καύσιμα και φωτισμός κύριας και δευτερεύουσας ή εξοχικής κατοικίας

- Διαρκή αγαθά οικιακής χρήσης - οικιακά είδη άμεσης κατανάλωσης και οικιακές υπηρεσίες
- Υγεία
- Μεταφορές
- Επικοινωνίες
- Αναψυχή και πολιτισμός
- Εκπαίδευση
- Ξενοδοχεία, καφενεία και εστιατόρια
- Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες

Περίοδος αναφοράς δαπανών

Στην έρευνα χρησιμοποιούνται διάφορες περίοδοι αναφοράς που έχουν καθοριστεί, ανάλογα με τη συχνότητα που πραγματοποιούνται από τα νοικοκυριά τα διάφορα είδη δαπανών ή λαμβάνονται τα εισοδήματα, με στόχο τη μείωση των δειγματοληπτικών σφαλμάτων μνήμης. Οι περίοδοι αναφοράς που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι δεκατέσσερις (14) ημέρες της έρευνας για τις καθημερινές δαπάνες του νοικοκυριού, όπως είδη διατροφής και οινοπνευματώδη ποτά, είδη καθαριότητας (απορρυπαντικά, σαπούνια, χαρτί υγιείας) κλπ, ο μήνας, το δίμηνο, το τρίμηνο, το τετράμηνο, το εξάμηνο και το έτος για δαπάνες που πληρώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για υπηρεσίες που παρασχέθηκαν ή θα παρασχεθούν στο μέλλον, όπως λογαριασμοί ηλεκτρικού, νερού, τηλεφώνου, κοινοχρήστων κλπ., τέλη κυκλοφορίας και ασφάλιστρα αυτοκινήτων, ενοίκιο κύριας και δευτερεύουσας ή εξοχικής κατοικίας κλπ, καθώς και οι τελευταίες 30 ημέρες, οι τελευταίοι 3, 6 ή 12 μήνες που προηγήθηκαν από τη λήξη της έρευνας στο νοικοκυριό (περιλαμβάνονται και οι 14 ημέρες της έρευνας) για δαπάνες επίπλων, ειδών επίπλωσης, ηλεκτρικών συσκευών κλπ, δαπάνες ειδών ένδυσης και υπόδησης, θεραπευτικών συσκευών κ.λπ, δαπάνες υγείας και εκπαίδευσης, δαπάνες διακοπών και παραθερισμού κλπ.

Τρόποι κτήσεως αγαθών και υπηρεσιών

Με την έρευνα συγκεντρώνονται πληροφορίες και για τον τρόπο απόκτησης από τα νοικοκυριά των αγαθών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούν για την κάλυψη των αναγκών τους. Η απόκτηση των αγαθών και υπηρεσιών μπορεί να πραγματοποιηθεί με αγορά ή με άλλους τρόπους (από δική του παραγωγή ή δική του επιχείρηση, από το Κράτος, από άλλα νοικοκυριά ή από τον εργοδότη).

Προϋποθέσεις καταγραφής των δαπανών

- Να έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς που έχει οριστεί για το αντίστοιχο αγαθό ή υπηρεσία, π.χ. στις δεκατέσσερις ημέρες για τα είδη διατροφής, στο μήνα για τα είδη ένδυσης, στους 12 μήνες για τα διαρκή αγαθά κλπ.
- Το είδος στο οποίο αναφέρεται η δαπάνη να έχει περιέλθει στην κατοχή του νοικοκυριού και η υπηρεσία να του έχει προσφερθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς της, ανεξάρτητα αν προορίζεται για να καλύψει τις ανάγκες του ή για να δοθεί σε άλλα νοικοκυριά.
- Τα είδη που προέρχονται από γεωργική - κτηνοτροφική παραγωγή του νοικοκυριού, αλιεία, δάση ή θήρα να έχουν καταναλωθεί από το νοικοκυριό στην περίοδο αναφοράς τους.
- Τα αγαθά που αγοράζει ένα νοικοκυριό για να τα προσφέρει ως δώρο σε άλλα νοικοκυριά καταγράφονται στο νοικοκυριό που τα αγοράσε. Το νοικοκυριό που τα δέχεται δεν τα καταγράφει ως αγορά.
- Τα αγαθά που λαμβάνει ένα νοικοκυριό από το κατάστημά του, χωρίς πληρωμή, για να τα προσφέρει ως δώρο σε άλλα νοικοκυριά, καταγράφονται ως δαπάνη στο νοικοκυριό που τα προσφέρει.

Εκτίμηση της αξίας αγαθών και υπηρεσιών

- **Για τις αγορές :** Στην τιμή των αγαθών και υπηρεσιών που αποκτούν τα νοικοκυριά με αγορά προστίθεται και κάθε άλλη δαπάνη που είναι απαραίτητη, ώστε αυτά να καταναλωθούν ή να χρησιμοποιηθούν, π.χ. μεταφορικά, τοποθέτηση ηλεκτρικών συσκευών κλπ. Στην περίπτωση που τα αγαθά ή οι υπηρεσίες έχουν αποκτηθεί με δόσεις ή με πιστωτική κάρτα, η αξία τους καταγράφεται ολόκληρη και όχι μόνο το μέρος των δόσεων που έχουν αποπληρωθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς.
- **Για τις απολαβές σε είδος :** Η τιμή των αγαθών και υπηρεσιών που παίρνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή υπολογίζεται από τα ίδια ή από τον ερευνητή, με βάση τις λιανικές τιμές που ισχύουν στην τοπική ή την πλησιέστερη αγορά.

Παραπομπές

Περισσότερες πληροφορίες (πίνακες, γραφήματα, μεθοδολογία), σχετικά με την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ www.statistics.gr, στο σύνδεσμο «Πληθυσμός και Κοινωνικές Συνθήκες > Οικογενειακοί Προϋπολογισμοί».